

Дейкун О.П., студент
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ЗМІСТУ АНГЛОМОВНИХ СТАТЕЙ БІ-БІ-СІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Цю статтю присвячено аналізу інформаційних повідомлень сайту новин Бі-Бі-Сі, зокрема використанню стратегій під час перекладу статей українською мовою. Доведено, що перекладацькі трансформації є ключовим засобом досягнути еквівалентності та належної читабельності новинних повідомлень.

Ключові слова: *новини, перекладацькі стратегії, трансформація, еквівалентність, додавання, вилучення, синтаксична трансформація, узагальнення, конкретизація.*

У сучасному суспільстві ЗМІ мають надзвичайний авторитет і відіграють важливе значення, адже вони подають інформацію про нові та останні події у світі [9, с. 1105]. Робочим матеріалом ЗМІ є новини, які мають різні визначення. Під час зародження ЗМІ поняття “новини” було тотожне поняттю “газета” [1, с. 21]. Сьогодні ж новини розглядаються як свіжа, незвичайна, цінна інформація на тему, що становить загальну цікавість і раніше не була відомою [1, с. 21].

Серед різноманітних медіа особливе місце посідають Інтернет-новини, спрямовані на привернення уваги читача до певного сайту та утримання її якомога довше. За типом чи не найбільш важливими є повідомлення закордонних електронних видань, окремі з яких перекладаються українською мовою [4, с. 5].

Актуальність роботи зумовлено спрямованістю перекладознавчих і мовознавчих студій на дослідження перекладацьких стратегій новинного дискурсу.

Мета цієї статті – виокремити перекладацькі трансформації під час перекладу англomовних новинних повідомлень сайту Бі-Бі-Сі.

Новизна розвідки полягає в тому, що вперше встановлено види перекладацьких трансформацій та проаналізовано їхню реалізацію в новинному дискурсі англomовного сайту Бі-Бі-Сі.

Аналіз понад 50 статей Бі-Бі-Сі засвідчує, що під час перекладу новин українською мовою застосовуються різноманітні перекладацькі стратегії, спрямовані досягнути перекладацької еквівалентності. Ключовою стратегією будь-якого перекладача є широке використання перекладацьких трансформацій, що сприяють читабельності вихідного українського тексту.

Проблему перекладацьких трансформацій досліджували багато вчених-мовознавців, серед них В.Н. Комісаров [3], С.Є. Максимов [5], Р.К. Мін’яр-Белоручев [6], Я.І. Рецкер [7] та О.Л. Семенов [8], які пропонували власні підходи до визначення цього поняття.

Трансформація є основою більшості прийомів перекладу. Вона полягає “у зміні формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні

трансформації) компонентів вихідного тексту, зберігаючи інформацію, яку призначено передати” [6, с. 201]. Трансформації визначають як прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення слова іноземної мови в контексті та знаходимо його відповідність у мові перекладу, що не збігається із словниковою [7, с. 216].

Відношення між відрізком оригіналу та відповідним відрізком перекладу можна уявити, як перетворення (трансформацію) першого в другий за певними правилами [3, с. 164]. “Переклад полягає в тому, що перекладач має відтворити надану інформацію так повно, як можливо, але цього можна досягнути, лише застосувавши певні структурні або семантичні зміни. Ці зміни, які є наслідком лексичних та граматичних розбіжностей у мовах, називаються трансформаціями в перекладі” [5, с. 14]. Трансформацію також тлумачать як міжмовні перетворення, аби досягати еквівалентності текстів оригіналу та перекладу (щоб зберегти функціональний вплив повідомлення) [8, с. 68-69].

З огляду на характер одиниць мови оригіналу перекладацькі трансформації поділяємо на додавання, вилучення, синтаксичні, узагальнення та конкретизації.

Приєм додання полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, аби правильно передати смисл речення (оригіналу), що перекладається, та / або дотриматися мовленнєвих і мовних норм, що існують в культурі мови перекладу [2, с. 308-309]. Трансформацію додавання спостерігаємо в заголовках тексту *Novin*, коли англійську назву статті *The Untranslatable Emotions You Never Knew You Had* витлумачено як *Мбуки-мвуки: Емоції, які не мають назви в нашій мові*. У перекладі додано запозичений із мови зулу термін *мбуки-мвуки*, значення якого розкривається у вступному абзаці (непереборне бажання скинути одяг під час танцю).

Трансформація вилучення – “усунення в тексті перекладу тих плеонастичних або тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного змісту тексту” [2, с. 311-312]. Прикладом такого типу трансформації є уривок із англomовної статті *Do Men and Women Really Have Different Personalities?*, де вилучення в українському варіанті стосується до власних назв, зокрема англосаксонських реалій, пор.: *John Gray's original mega-selling book Men are from Mars, Women are from Venus, first published in the early 1990s, has sold millions, spawning numerous parodies (such as Katherine Black and Finn Contini's Women May Be from Venus, But Men are Really from Uranus) and even comedy stage shows, such as Men are from Mars, Women are from Venus, Live! currently playing off Broadway.*) – *Бестселер Джона Грея “Чоловіки – з Марса, жінки – з Венери”, вперше опублікований на початку 1990-х, розійшовся мільйонними тиражами і надихнув безліч пародій і комедійних шоу.*

Наведені приклади свідчать, що в українському перекладі вилучено назви різних робіт з психології: *Katherine Black and Finn Contini's Women May Be from Venus, But Men are Really from Uranus, Men are from Mars, Women are from Venus, Live! currently playing off Broadway.*

Синтаксичну трансформацію тлумачимо як прийом, за допомогою якого синтаксична структура оригіналу перетворюється в аналогічну структуру мови перекладу

[2, с. 314]. Синтаксичну трансформацію відзначаємо, коли підмет оригіналу *pigeons* стає додатком у перекладі у *nmaxiv*, а додаток оригіналу *habits* стає підметом у перекладі – *Забобони*, пор.: *Even pigeons can develop superstitious habits, as psychologist B. F. Skinner famously showed in an experiment. – Забобони є навів'ям у nmaxiv, зокрема голубів, як довів психолог Б.Ф. Скіннер у своєму відомому експерименті.*

Трансформацією узагальнення називається заміна одиниці вихідної мови, що має вужче значення, одиницею мови перекладу з ширшим значенням. “Створювана відповідність виражає родове поняття, що включає початкове видове. Використання слова із загальнішим значенням позбавляє перекладача необхідності уточнювати” [2, с. 317]. Прийом генералізації пропонує розглянути на прикладі статті Бі-Бі-Сі *The Psychology Behind a Subtle Pressure to Work When Sick*, де цей прийом представлено різними варіантами. По-перше, трансформацію узагальнення спостерігаємо під час заміни займенника *we* на іменник *працівники* і займенника *our* на займенник *свого*, пор.: *As well, we look to our bosses as role models for sickness behaviour. – У питанні лікарняного працівники, зазвичай, наслідують свого керівника.*

По-друге, відбувається заміна словосполучення *your manager* на вислів *менеджер компанії*, де займенник витісняється іменником, пор.: *“If your manager commonly engages in presenteeism, they may expect staff to do the same and their staff may be reluctant to take time off sick,” Kinman adds. – “Якщо менеджер компанії приходить в офіс хворим, він може очікувати цього й від своїх підлеглих. У такому разі вони братимуть лікарняні менш охоче”, – пояснює Кінман.*

Зворотній до трансформації узагальнення **прийм конкретизації**, унаслідок якого слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом вужчої семантики [2, с. 318], також виокремлюємо у вищевказаній статті сайту Бі-Бі-Сі. Трансформацію конкретизації спостерігаємо в основному тексті, за якої загальний іменник *people* замінюється на об'єднувальний займенник *ми*, пор.: *Why do people feel obliged to go to work when sick? – Чому ми вважаємо себе зобов'язаними виходити на роботу під час хвороби?*

Отже, внаслідок аналізу перекладу новин сайту Бі-Бі-Сі було виокремлено п'ять найбільш репрезентативних трансформацій: додавання, вилучення, синтаксичну, узагальнення та конкретизації, аби досягати належної читабельності та перекладацької еквівалентності.

Перспективу дослідження вбачаємо в подальшому аналізі та виокремленні перекладацьких трансформацій під час перекладу новинних повідомлень інших провідних англословних видань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Вайшенберг З.В.* Новинна журналістика: Навч. посібник / За загал. ред. В.Ф. Іванова. – К.: Академія Української преси, 2004. – 262 с.
2. *Карабан В.І.* Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова кн., 2002. – 562 с.
3. *Комиссаров В.Н.* Современное переводоведение / В.Н. Комиссаров. – М.: Изд-во “ЭТС”, 2000. – 424 с.
4. *Ла Рош фон В.* Вступ до практичної журналістики: Навчальний посібник / фон. В. Ла Рош. – К.: Академія української

преси, 2005. – 229 с. 5. *Максімов С.Є.* Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник / С.Є. Максімов. – К. : Ленвіт, 2006. – 157 с. 6. *Миньяр-Белоручев Р.К.* Теория и методы перевода / Р.К. Миньяр-Белоручев. – М. : Московский лицей, 1996. – 290 с. 7. *Рецкер Я.И.* Теория перевода и переводческая практика / Я.И. Рецкер. – М. : Международные отношения, 1974. – 216 с. 8. *Семёнов А.Л.* Основные положения общей теории перевода / А.Л. Семёнов. – М. : Изд-во Российского ун-та дружбы народов, 2005. – 99 с. 9. *Longman dictionary of contemporary English* : словарь / Direct. D. Summers. – Harlow : Longman, 2003. – 1950 p.

Стаття надійшла до редакції 5 квітня 2017 р.

*Дейкун А.П., студент,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, Киев*

ПЕРЕВОДЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ ВОСПРОИЗВЕДЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ СТАТЕЙ БИ-БИ-СИ НА УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ

Данная статья посвящена анализу информационных сообщений новостного сайта Би-Би-Си, в частности использованию стратегий при переводе статей на украинский язык. Доказано, что переводческие трансформации являются ключевым средством достижения эквивалентности и надлежащей читабельности новостных сообщений.

Ключевые слова: новости, переводческие стратегии, трансформация, эквивалентность, добавления, удаления, синтаксическая трансформация, обобщение, конкретизация.

*Deykun O.P., student
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

TRANSLATION STRATEGIES FOR THE CONTENT REPRODUCTION OF THE BBC ENGLISH ARTICLES IN UKRAINIAN LANGUAGE

This article is devoted to the analysis of BBC news pieces: in particular, to the use of transformations in the process of translating articles into the Ukrainian language. The author proves that translation transformations are key means to achieve translation equivalence and appropriate readability of news.

Key words: news pieces, translation strategies, transformation, equivalence, addition, omission, syntactical transformation, generalization, concretization.